

Nöbetçi Sinop Asliye Hukuk Mahkemesi
Kanalıyla
SAMSUN NÖBETÇİ İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI
VE DURUŞMA TALEPLİDİR

DAVACILAR

:Davacı Yöre Yurttaşları

Bariş KARADENİZ	TC Kimlik No 52720585374
Bariş AYHAN	TC Kimlik No 22202604794
Kayhan KONUKÇU	TC Kimlik No 40528994214
Zeki KARATAŞ	TC Kimlik No 50998570788
Murat ŞAHİN	TC Kimlik No 69823017848
Metin GÜRBÜZ	TC Kimlik No 26099474898
Aziz KONUKMAN	TC Kimlik No 55654489602
Erkan KABAL	TC Kimlik No 44074875706
Aydın Hakan SÖNMEZ	TC Kimlik No 52579591014
Fuat AYDIN	TC Kimlik No 13655889678
İlker ŞAHİN	TC Kimlik No 16586790068
Musa UZUN	TC Kimlik No 12512928000
Şerife TESLİM	TC Kimlik No 15583464668
Derya ERTEKİN	TC Kimlik No 37567008118
Özlem Nur GÜRBÜZ	TC Kimlik No 26084475398
Kübra YILDIZ	TC Kimlik No 16829784106
Ömer ÇOLAK	TC Kimlik No 23408222812
Seyfi ÇELEBİ	TC Kimlik No 32047906304
Hakan EKER	TC Kimlik No 67393092616
Hüseyin SAVAŞ	TC Kimlik No 15524827330
Reyhan ÜNAL	TC Kimlik No 16436797148
Sevda YAVUZ ERDEM	TC Kimlik No 54439513914
Uğur AYDOĞDU	TC Kimlik No 53308568222
Uğur KARSLI	TC Kimlik No 62416264292
Ayça ÖZAĞAÇ	TC Kimlik No 22714944104
Emin Okan ALPAR	TC Kimlik No 25598491542
M.Necat ASTAN	TC Kimlik No 51286780018
Şahin İNCE	TC Kimlik No 38786052302
Onur YİĞİTOĞLU	TC Kimlik No 42871281294
Neşe ÖZKOÇ	TC Kimlik No 28028410588
Sami KOÇ	TC Kimlik No 53623608924
Durmuş KANDEMİR	TC Kimlik No 45661820956
Coşkun BİRİNCİOĞLU	TC Kimlik No 21881615428
Can ERGÜN	TC Kimlik No 44599856112
Zafer ALTINKAYA	TC Kimlik No 30826039472
Şehriban ASLAN	TC Kimlik No 61450073310
Ayşe Gül DEMİRKOL	TC Kimlik No 19961221034
Ercüment ALTAY	TC Kimlik No 62836248032
Mustafa SAYAR	TC Kimlik No 42160938496
Sadi TEKİNDUR	TC Kimlik No 16148800648
Selahaddin GÜMÜŞ	TC Kimlik No 26849447936

Kadir DEMİR TC Kimlik No 67948080136
Bülent KÜÇÜK TC Kimlik No 67183105472
Mine BATUR TC Kimlik No 54541233816
Kayıhan BATUR TC Kimlik No 54571232896
Muzaffer GEÇTOGAN TC Kimlik No 40804631680
Ozan YALÇIN TC Kimlik No 10520569772
Doğacan DENİZÖĞLU TC Kimlik No 48718155100
Bülent EROĞLU TC Kimlik No 33809218116
Aysun ÖZSÖNMEZ TC Kimlik No 14240216954
Cumhur ŞİMŞEK TC Kimlik No 62167270382
Asuman AYDOĞDU TC Kimlik No 45274829810
Tuğba TIĞLI TC Kimlik No 41335296430
Merve CANEL TC Kimlik No 17323132776
Hacer AYDIN TC Kimlik No 16394834312
Nebahat BACI KAYNAR TC Kimlik No 17081442940
Sevgi HAKALMAZ TÜKEL TC Kimlik No 13315165050
C.Tuncay ŞAHBENDEROĞLU TC Kimlik No 45139177490
Gülcan ŞAHBENDEROĞLU TC Kimlik No 45139177490
M. ÖZTÜRK GEÇTOGAN TC Kimlik No 10008011236

VEKİLLERİ

:Av.Mehmet HORUŞ-Av.Arif Ali CANGI
Av.M.Eşber YAĞMURDERELİ-Av.Ömer KAVİLİ
Av.Aykut Cem YALÇINKAYA-Av.Irmak BAKIR
Hatay Sokak No:23/5 Kızılay/ANKARA

SİNOP BELEDİYESİ

Meydankapı Mahallesi, Atatürk Caddesi. No:8 – SİNOP

AYANCIK BELEDİYESİ

Yalı Mah. Gazhane Cad. No:10 Ayancık / SİNOP

VEKİLLERİ

:Av.Aykut Cem YALÇINKAYA-Av.Mehmet HORUŞ
Metydankap Mah. Sakarya Cad. No:26/6 SİNOP

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

VEKİLİ

:Av.Ziyet ÖZÇELİK
Tunus Caddesi 21/3 KavaklıdereÇankaya/ANKARA

KAMU EMEKÇİLERİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Meşrutiyet Mah. Selanik Sok.No:44/1 Çankaya/ANKARA

VEKİLİ

:Av.Pınar AKDEMİR
Fidanlık Mah. Sakarya Cad. 32/3 Çankaya/ Ankara

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

Ihlamur Sokak No:10 Kızılay/Ankara

VEKİLİ

:Av.Nuray ÖZDOĞAN
Meşrutiyet Cad. 17/8 Kızılay / ANKARA

TMMOB Şehir Plancıları Odası
Atatürk Bulvarı. Bulvar Apt. No:219/7 Çankaya/ANKARA

VEKİLİ :Av.Koray CENGİZ
Mustafa Kemal Mah. 2120. Cad. 6/4 Çankaya ANKARA

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası
Hatay Sokak No:21 Kızılay ANKARA

TMMOB Metalurji ve Malzeme Mühendisleri Odası
Hatay Sokak No:10/9 Kızılay ANKARA

SİNOP BAROSU

Sinop Nükleer Karşıtı Platform Derneği
Atatürk Cad. Özel İdare İşhamı No:108 SİNOP

Sinop Çevre Dostları Derneği
Gelincik Mah. Gelincik Yolu. Medine Apt. No:20 SİNOP

Sinop Kent Hakları Derneği
Zeytinlik Mah. Yakamoz Cad. No:51 SİNOP

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Sinop Şubesi
Meydankapı Mah. Sakarya Cad. No:31 P23 SİNOP

Ayancık Çevre Koruma Derneği
Yalı Mah. Gazhane Cad. No:10/2 Ayancık/SİNOP

VEKİLİ :Av.Mehmet HORUŞ-Av.Irmak BAKIR
Hatay Sokak No:23/5 Kızılay/ANKARA

DAVALI :Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ANKARA

DAVA KONUSU :SİNOP İli Merkez İlçesi, Abalı Köyü, İnceburun mevkiindeki EUAS International ICC Merkezi Jersey Adaları Türkiye Merkez Şubesi tarafından yapılması planlanan Sinop Nükleer Güç Santrali projesi ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararının **YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASI**, yargılamanın **DURUŞMALI** yapılması ve yargılama sonunda **İPTALİ** istemlidir

ÖĞRENME TARİHİ :Sinop Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün resmi web sayfasından 11/09/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

DAVACILARLA İLGİLİ AÇIKLAMALARIMIZ

Davacı yöre yurttaşları; dava konusu işlemler sonucunda faaliyete geçecek nükleer santral ve diğer enerji projeleri ile çevreye olumsuz etkisi olacak projelerin tamamı, insan ve çevre sağlığı için risk oluşturacaktır. Davacı Barış Karadeniz Sinop milletvekilidir. Diğer davacı yöre yurttaşları, dilekçemiz ekindeki vekâletnamelerinden de görüleceği gibi, Sinop'ta doğup büyümüş, iş ve yaşam alanları halen Sinop'ta bulunan yurttaşlardır. Bilindiği gibi Anayasa'nın

17/1. maddesine göre; “.. **Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.**”Anayasa’nın 56/2 maddesi de “...**çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir**” kuralını koymuştur. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını ve çevre kirlenmesini önlemekle görevli ve ödevli davacılar, anayasal hak arama özgürlüklerini kullanmaktadırlar. Bu nedenle 2577 Sayılı İdari yargılama Usulü Yasası’nın 2. maddesi ve Danıştay’ın artık kökleşmiş kararları gereğince, ektevekâletnameleri bulunan davacıların tamamının dava konusu işlemlerden menfaatlerinin ihlal edildiğinin kabulü gerekmektedir.

Sinop Belediyesi ve Ayancık Belediyesi; 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre; “**İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafî ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları**”yapmak ve diğer görevleri yerine getirmekle görevli ve yetkili yerel yönetimlerdir. Sinop ve Ayancık, nükleer santralin kurulması halinde en çok zarar görecektir. Nükleer santral ile ilgili karar alma süreçlerinde yerel yönetimlerin itirazları ve görüşleri yok sayılmıştır. Rio Kararları ile güçlü bir şekilde çevre hakkının temel bir unsuru haline gelen katılım ilkesi, dava konusu işlem tesis edilirken her aşamada ihlal edilmiştir. Bu ihlalin en ağır boyutu da yerel yönetimlerin iradesinin yok sayılmasıyla yaşanmıştır. Halkın Katılımı Toplantısı’na Sinop Belediyesi alınmadığı gibi İnceleme Değerlendirme Toplantısı’nda da Belediye Başkanı’nın itirazlarını dile getirmesi davalı idarece engellenmiştir.

Türk Tabipleri Birliği, 6023 sayılı kuruluş Kanunu’na göre; Birliği Anayasa’nın 135. Maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda 1953 yılında çıkarılan 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Yasası ile kurulmuştur. Temel amaçları arasında hekimliğin toplum yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak, toplum birey ve toplum sağlığını korumak ve bunun için gerekli çalışmaları ve işbirliğini yapmak yer almaktadır. Nitekim söz konusu Kanun’un 4. maddesinin (c) bendinde **halk sağlığının korunmasını sağlamak,** (d) bendinde halk sağlığı ve tıp meslekleri ile ilgili konularda resmi makamlarla işbirliği yapmak müvekkil Birlik’in görevi olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle kuruluş yasasında kendisine verilen yetki ve görevler doğrultusunda müvekkil Birlik’in hekimlik mesleğinin var oluş nedeni olan halk sağlığını koruma amacını zedeleyici sonuç doğuran her türlü iş ve işleme ilişkin hukuksal yollara başvurma hakkı bulunduğu kuşku yoktur. Dünya Sağlık Örgütü’nün tüzüğünde 1948 yılında tanımı yapılan sağlık için temel gereklilikler içinde; yüksek kaliteli temiz ve güvenli bir fiziksel çevre ve konut, İstikrarlı ve uzun erimli sürdürülebilir bir eko-sistem, halkın kendi yaşamlarını, sağlığını ve refahını etkileyen kararlara katılımı ve bu kararları denetimi de yer almaktadır. (İrgil, Pala, Akış, Türkkan- Türkiye Kent Sağlık Göstergeleri 2013) Yine Anayasanın 56. Maddesinde düzenlenen sağlık hakkı, tek başına değil çevre ile bağı kurularak sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı olarak düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi de kararlarında sağlık hakkını sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı ile bağlantılı bir biçimde değerlendirmektedir;(Anayasa Mahkemesi E. 2010/75, K.2011/150 Karar Günü 3.11.2011)Müvekkil Türk Tabipleri Birliği yukarıda değinilen yaşam ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına ilişkin temel normlar ve 6023 sayılı yasada kendisine verilen birey ve toplum sağlığını koruma yükümlülüğü kapsamında dava konusu işleme yaklaşmaktadır.Ayrıca yalnızca çevresindeki, ya da ülkemizdeki insanları değil, dünyadaki insanları da etkileyebilecek riskleri taşıyan NGS’nin çevresel etki değerlendirmesinin yanında sağlık etki değerlendirmesi yapılmamış olması da ÇED olumlu kararının bilimsel temelden yoksun kılınması sonucunu doğurmuştur.

TMMOB’ne bağlı Odalar, Anayasa’nın 135. maddesinde tanımlanan, 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’na göre kurulmuş, kamu kurumu niteliğinde meslek

kuruluşlarıdır. 2 Aralık 2002 tarih ve 24954 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan TMMOB Ana Yönetmeliği’nin “Birliğin ve Bağlı Odaların Amaçları” başlıklı 3. Maddesinin (b) bendine göre; “...Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının ortak gereksinmelerini karşılamak, mesleki etkinlikleri kolaylaştırmak, mesleğin genel yararlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak; kamunun ve ülkenin çıkarlarının korunmasında, yurdun doğal kaynaklarının bulunmasında, korunmasında ve işletilmesinde, çevre ve tarihi değerlerin ve kültürel mirasın korunmasında, tarımsal ve sınai üretimin artırılmasında, ülkenin sanatsal ve teknik kalkınmasında gerekli gördüğü tüm girişim ve etkinliklerde bulunmak” Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve bağlı Odaların amaçları arasında sayılmıştır. Ana Yönetmeliklerinde belirlenen kuruluş amaçları ve görevleri dikkate alındığında, bu davanın konusunun, anılan meslek odalarının amaç ve görevlerini ilgilendirdiği açıktır.

Kamu Emekçileri Sendikaları Koonfederasyonu, Sinop’taki nükleer karşıtı mücadelede hem Koonfederasyon olarak hem de üye sendikalar ve şubeleri düzeyinde her zaman yer almıştır. KESK Tüzüğü’nün “Amaç” başlıklı 4.maddesinin “i” fıkrasında; “**Ekolojik denge ile tarihi ve kültürel çevreyi korumayı ve üretim süreçleri içerisinde zarar görmemesini sağlayacak sendikal inisiyatifleri geliştirmeyi**” amaçları arasında saymıştır.

Sinop Barosu Avukatlık Kanunu’nda hüküm altına alınan, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin kendisine yüklediği sorumluluğun gereği olarak davada taraf olma hak ve görevi vardır. Barolar sadece üyelerinin hakları için mücadele eden kurumlar olmanın ötesinde Kanun’un kendisine yüklediği, bir insan hakkı olarak sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı için mücadele etmektedirler. Bir ilde meydana gelen, toplumun geniş kesimlerini yakından etkileyen, kamu yararına, kamu düzenine, hukuka aykırı işlemlere karşı hukuksal girişimde bulunmak, Baroların doğal görevidir. Kamu Kurumu niteliğine haiz mesleki kuruluş olan Baroların, kamu yararına aykırı olan, Anayasa’ya ve hukuka aykırılık teşkil eden, kurulu olduğu bölgedeki toplumsal yaşamı olumsuz etkileyecek faaliyetlere dava açması, bulunduğu toplumda hukukun üstünlüğü inşa etmek için çalışmalar yapması, Baroların kamusal niteliği gereğince de yasal bir zorunluluktur.

Davacı dernekler, ekte sunduğumuz dernek tüzüklerinden görülebileceği gibi doğal varlıkları ve çevreyi korumak, sosyal, kültürel ve hukuksal açıdan mücadele etmek amacıyla kurulmuş derneklerdir. Sinop’ta faaliyet yürüten sivil toplum örgütleri olarak hem dernek tüzüklerindeki amaçları hem de üyelerinin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını korumak adına dava açmakta menfaatleri vardır.

İPTAL NEDENLERİMİZ

Sinop NGS ile ilgili olarak Japonya ile Türkiye arasında 03 Mayıs 2013 tarihinde "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma" imzalanarak yasal süreç uluslararası anlaşma ile başlatılmıştır. Daha sonra “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptı” imzalanmıştır. Sinop NGS Projesi için ÇED süreci 27 Aralık 2017 tarihinde ÇED Başvuru Dosyası’nın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na (ÇŞB) sunulması ile başlamış olup, sonrasında 6 Şubat 2018 tarihinde Sinop Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’nün başkanlığında Sinop halkının alınmadığı Halkın Katılımı Toplantısı gerçekleştirilmiştir. 19 Mart 2018 tarihinde ÇŞB tarafından

ÇED Raporu Özel Formatı verilmesi ile birlikte ÇED Raporu'nun hazırlanmasına başlanılmıştır. Hazırlanan ÇED Raporu yine Sinop halkı ve nükleer karşıtlarının alınmadığı İnceleme ve Değerlendirme Toplantısı ile nihai hale getirilmiş ve son olarak on günlük ilan sonrasında 3.300 sayfalık ÇED Raporuna dava konusu ÇED olumlu kararı verilmiştir. Ancak dava konusu işlemin dayanağı olan raporun ne hukuksal ne de bilimsel-teknik olarak ÇED Raporu olarak kabul edilmesi mümkün değildir. **Ortada bir ÇED Raporu yoktur.** Bu da en başından ÇED sürecinin bir formalite olarak ele alındığını kanıtlamaktadır.

“ÇED Raporu” olarak sunulan belgenin içeriğindeki verilere göre Sinop NGS Projesinin bedeli 20 milyar ABD Doları olarak tahmin edilmektedir. Projemaliyetleri (i) proje finansmanı şeklinde (%70) borç ve (ii) Japon Konsorsiyumu ve EÜAŞ ve/veya Türk Konsorsiyumu tarafından (%30) öz sermaye katkısı kombinasyonu yoluyla finanse edilecektir. Proje Şirketi, NGS'de üretilecek elektriğin sahibi olacak ve Uluslararası Anlaşmanın ekinde yer alan ESHA'nın Esas Unsurları'na göre de; EÜAŞ, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve ilgili Proje Katılımcıları arasında yapılan müzakerelere dayalı olarak Proje Şirketi ile bir Elektrik Satın Alma Anlaşması akdedecektir.

ÇED belgesindeki bilgilere göre Proje için tahsis edilen alanın tamamı 1.005,8 ha olup, bu alanın yaklaşık olarak 102,5ha'sının Proje alanı olarak kullanılması planlanmaktadır. Proje alanı Devlet Ormanı (endüstriyel orman) olarak sınıflandırılmış olup, orman ön izni,6831 No.lu Orman Kanunu'nun 17. ve 18. Maddesi kapsamında Orman Genel Müdürlüğü'nün15.07.2014 tarih ve 19 sayılı Olur'ları ile 20.08.2014 tarihinde (2019 yılına kadar) ETKB'ye tahsis edilmiş ve ETBK'nin başvurusu üzerine Tarım ve Orman Bakanlığının 01.08.2019 tarihli ve 63 sayılı Makam Oluru ile 15.07.2024 tarihine kadar uzatılmıştır. Sahada kazı çalışmalarının 2021 senesinde başlaması ve ilk reaktörün 2031 senesinde devreye alınması planlanmaktadır. İnşa edilecek her bir reaktörün kullanım ömrü işletmeye alınmasından itibaren 60 yıl olarak gösterilmiştir. NGS, biri net 1.140 MWe kurulu güce sahip toplam dört adet basınçlı su reaktörü nükleer güç ünitesinden müteşekkil olup, toplam kurulu gücü 4.560 MWe olacak şekilde planlanmıştır.

ÇED, Parçalanmıştır:

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde; Kanun'un amacının, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ilkesi doğrultusunda korunmasını sağlamak olduğu, Kanun'un 3. maddesinde çevrenin korunmasına, iyileştirilmesine ve kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkelere yer verilmiş ve arazi ve kaynak kullanım kararlarını veren ve proje değerlendirmesi yapan yetkili kuruluşlar, karar alma süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma ilkesinin gözetilmesi, yapılacak ekonomik faaliyetlerin faydası ile doğal kaynaklar üzerindeki etkisinin sürdürülebilir çevre ilkesi çerçevesinde uzun dönemli olarak değerlendirilmesi ve çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkının esas tutularak, Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdürler ilkeleri bu genel ilkeler arasında kabul edilmiş, aynı Kanun'un 9. maddesinde "**çevrenin korunması amacıyla; doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır.(...)**" Kanun'un 10. maddesinde ise; "**Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez.**" hükümlerine yer verilmiştir.

Çevre Hukuku açısından ÇED'in diğer tüm izin ve karar süreçleri açısından temel alınması gerektiği açıkça görülmektedir. Bu işlevini yerine getirilmesi için uygulanması istenen bir projenin bütün çevresel etkilerinin kendi içinde ve içinde yer aldığı ekosistemle bütünlüklü olarak ele alınması zorunludur. Ancak bu sayede bir projenin çevresel riskleri henüz hayata geçirilmeden ele alınabilir. Kaldı ki karşı karşı olduğumuz proje, bir nükleer santral projesidir. Dava konusu işlemin dayanağı ÇED belgesi ise kendisinden beklenen bu işlevi yerine getirmekten uzaktır.

Dava konusu ÇED belgesine göre Sinop NGS'de meydana gelecek tüm kazalarla ilgili çevresel etki değerlendirmeler inşaat aşaması öncesinde Ön Güvenlik Analiz Raporu olarak hazırlanacaktır. İşletmeden çıkarma aşaması için ayrı ÇED raporu hazırlanacaktır. Elektrik iletim hatları dava konusu ÇED kapsamında değildir. Erfelek barajından suyun nasıl alınacağı sonraya bırakılmıştır. Radyasyonla ilgili konularda henüz mevzuat bile belli olmadığından sonraya bırakılmıştır. Yer Raporu yoktur. Kamulaştırma ve yerleşim durumu belli değildir ve söz konusu olduğunda ayrı ÇED süreci işletilecektir. Ama bütün bunlar yapılırken hiçbir kümülatif etki değerlendirme ihtiyacı duyulmazken "kümülatif etki değerlendirme" başlığında etrafta başka endüstri tesisi olmadığı belirtilmiştir. 1 adet rıhtım, 5 adet dalgakıran ve diğer en azından alt yapı tesislerinde bu kaygı duyulmamıştır. Soğutma suyu ile ilgili gerçek hiçbir etki değerlendirme yoktur. Dolgu malzemesi için bile etrafta ÇED kararı verilecek yerlerden alınacağı söylenmiş olmasına rağmen bu sahalırların nereleri olduğu belirlenmemiş ve bu sahalırla kümülatif etki değerlendirme çabasına gerek duyulmamıştır. Halbuki Samsun Limanı bile projeni önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Radyoaktif yakıt tesisi de ayrı ÇED ile geçiştirilmiştir. Dünyada nükleer santraller ile ilgili en önemli sorun, atık konusu olmasına rağmen atıklar da dava konusu ÇED in kapsamı dışında tutulmuştur. Bu sayılan konular olmadan bir nükleer santral için ÇED süreci işletilemez. Dolayısıyla bu sayılanlar ayrı ÇED süreçlerine tabi tutulduğunda geriye hiçbir şey kalmamaktadır.

Bu somut verilerden hareketle ortada bir ÇED Raporu olmadığını bizzat dava konusu ÇED belgesindeki şu ifadeler itiraf etmektedir:

•“Nükleer güç santralinde meydana gelebilecek tüm kazalar, Sinop NGS Projesi'nin devameden lisanslama sürecinde inşaat lisansı almak üzere hazırlanacak olan Ön Güvenlik Analizi Raporu(ÖGAR) kapsamında daha kapsamlı şekilde analiz edilip, kazaların oluşmadan önlenmesi için gerekli tasarım, inşaat ve işletme önlemleri alınacaktır.”

•“Sinop NGS'nin işletmeden çıkarma aşaması, işbu ÇED Raporu kapsamında olmayıp, işletmeden çıkarma faaliyetlerinin başlatılması için kararlaştırılacak tarihten önce uygun bir zamanda, işletmeden çıkarma aşaması için ayrı bir ÇED Raporu hazırlanacaktır. İşletmeden çıkarma, uygulamaya konacağı zamanda yürürlükte olacak Türk ve uluslararası gereklilikler doğrultusunda gerçekleştirilecektir.”

•“Enerji iletim hatları bu rapor kapsamında değerlendirilmeye alınmamış olup, ilgili çevresel etki değerlendirme (ÇED) sürecinin yatırımı yapacak olan kurum ve kuruluşlarca tesis yapımına başlanmadan önce tamamlanması beklenmektedir.”

•“Uluslararası Anlaşma'nın Madde 4: “Saha ve Altyapıya ilişkin Hususlar” (b) fıkrası uyarınca; Türk Hükümeti proje sahası dışında Proje için gerekli olan altyapıyı(yollar, enerji iletim hatları, ErfelekBarajı'ndan su iletim hattı vb.) bila bedel sağlayacaktır.”

•“702 No.lu Kanun Hükmünde Kararname ve 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ileTürkiye'deki tüm nükleer ve radyasyon faaliyetleri ve ilgili tesisler için düzenleyici kurum olarak NDKYetkilendirilmiş olup, TAEK'in tüm düzenleyici rolü ve sorumlulukları için NDK

görevlendirilmiştir. Sözkonusu kararnamelerin Türkiye'deki lisanslama sürecinde önemli değişikliklere neden olması beklenmektedir. Bu kararnameler hem ilgili kurumlarda, hem de lisanslama sürecinde önemli değişikliklere neden olacaklarından, daha önceden yürürlükte olan yönetmelik ve kılavuzların değiştirilmesi veya yürürlükten kaldırılması beklenmektedir. Ancak bahsi geçen bu değişiklikler tamamlanana kadar, 702 No.lu Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici Madde 3- (1) hükmüne göre mevcut düzenlemelerin uygulanmasına devam olunacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, söz konusu bölüm, halihazırda yürürlükte olan mevzuatlar ile 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve 702No.lu Kanun Hükmünde Kararname dikkate alınarak, hazırlanmıştır.”

•“Yer Lisansı'nın başvuru dokümanı Yer Raporu'dur ve bu Raporun içeriği, Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük'te (19.12.1983 tarih ve 18256 sayılı Resmi Gazete) geliştirilmiştir. NDK'dan yer lisansı almak için hazırlanacak olan Yer Raporu aşağıda yer alan bilgileri içermelidir”

•“Proje alanı dışında olup, Uluslararası Anlaşma'nın Madde 4: “Saha ve Altyapıya ilişkin Hususlar” (b) fıkrası uyarınca, Türk Hükümeti tarafından proje ile ilgili olarak yapılması gereken altyapı çalışmaları kapsamında herhangi bir kamulaştırma ve/veya yeniden yerleşim söz konusu olması durumunda, bu süreç ilgili devlet kurumları veya müteahhitler tarafından gerçekleştirilecek ve ilgili ÇED süreçlerine tabii olacaktır.”

•“Sinop NGS Projesi kapsamında yapılan kümülatif etki alanı belirleme çalışmalarında, Proje alanı civarında herhangi bir endüstriyel tesis bulunmadığı, inşaat aşamasındaki tüm çalışmaların inşaat programına uygun olarak yürütüleceği, işletme aşaması için ise dört ünitenin tümünün tam güç işletmeye alındığı göz önünde bulundurulmuştur. Buna uygun olarak hazırlanan inşaat ve işletme kümülatif etki alanını gösterir haritalar sırasıyla Harita V.4-1 ve Harita V.4-2'de sunulmuştur.”

•“Soğutma suyu Karadeniz'den alınacak ve tekrar denize deşarj edilecektir. Kullanılması planlanan su miktarı ünite başına yaklaşık 81 m³/sn (yaklaşık 291.600 m³/sa)'tir.”

•Sinop Nükleer Güç Santrali (NGS) Projesi kapsamında aşağıda belirtilen deniz ve kıyı yapılarının inşası planlanmıştır: 1 adet rıhtım, 5 adet dalgakıran, 2 adet soğutma suyu deşarj hattı, Santral sahasına bitişik deniz suyu alma yapıları, Geçici bent ile geçirimsiz duvar ve Tahkimat duvarıdır.”

•“Bölüm VII.2.1.2 ve Bölüm VII.2.1.3'de verilen enkesitlerden de görüleceği üzere; deniz ve kıyı yapılarının inşaat faaliyetleri sırasında, dalgakıranların gövde ve tabanlarında, deşarj hatları boyunca ve rıhtım inşaatında bir kısım deniz tabanı düzenleme ihtiyaç duyulacaktır. Bu kapsamda, deniz tabanı düzenleme için ihtiyaç duyulacak malzeme miktarı yaklaşık olarak 100.000 m³ olup, toplam deniz tabanı düzenleme alanı yaklaşık 10.000 m²'dir. Ayrıca, ihtiyaç duyulacak dolgu malzemesinin tasarım ihtiyaçlarını karşıladığı sürece öncelikle sahada ortaya çıkacak olan kazı malzemesinden karşılanması planlanmıştır. Diğer taraftan, gerek duyulması halinde, ihtiyaç duyulan malzeme Proje alanı civarında bulunan ve ruhsatlı, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu veya ÇED Gerekli Değildir kararına sahip ocaklardan sağlanacaktır. Bu kapsamda, kullanılacak malzeme ocakları ve nakliye güzergâhı ile ilgili olarak Karayolları 7. Bölge Müdürlüğü'nden görüş alınacak ve belirtilen hususlar doğrultusunda hareket edilecektir.”

•“Sinop NGS'nin de yer alacağı Sinop kıyıları boyunca Sinop İl Merkezi'nde, Akliman'da, Gerze İlçesi'nde, Türkeli İlçesi'nde (Güzelkent) ve Demirci Köyü'nde olmak üzere beş adet

balıkçı limanı vardır. Bunların dışında Proje alanına en yakın ve en büyük ticari liman, Sinop NGS Projesi kapsamında da kullanılacak olan Samsun Limanı'dır.”

•“Proje kapsamında ihtiyaç duyulacak soğutma suyu miktarı ünite başına yaklaşık 81 m³/sn(ünite başına 291.600 m³/sa) ve dört ünite için toplamda 324 m³/sn (1.166.400 m³/sa)'tir.”

•“Soğutma suyu sisteminde oluşabilecek yosunlanma ve diğer biyolojik birikimlerin önüne geçmek için, klorlama yapılacak olup, ihtiyaç duyulacak olan klor, deniz suyuna elektrik akımı uygulanarak, elde edilecek olan sodyum hipokloritten karşılanacaktır. Tahmin edilen klor kullanım miktarı ünite başına 100 ton/yıldır. Bu kapsamda, soğutma suyu sistemi sürekli olarak izlenecek olup, Su Ürünleri Yönetmeliği Ek-5 İç Sulara ve Denizlerdeki İstihsal Yerlerine Dökülmesi Yasak Olan Zararlı Maddeler ve Alıcı Ortama Ait Kabul Edilebilir Değerler hükümlerine uyulacaktır.”

•“Sinop Nükleer Güç Santrali (NGS)'nde kullanılacak olan yakıt %5 ile sınırlı olmak üzere hafif zenginleştirilmiş uranyum dioksit (UO₂). Aşağıdaki tesis tasarımı ve işletmeye ilişkin varsayımlara dayanarak, 60 yıllık ömrü boyunca Sinop NGS'nin dört ünitesindeki üretimden kaynaklanacak kullanılan yakıt miktarının 10.000 yakıt demeti olacağı, bu bağlı olarak da kullanılan yakıt içerisinde olması beklenen uranyum ve plütonyum gibi ağır metaller ile fisyon ürünlerinin yaklaşık miktarının 5.500 ton olacağı tahmin edilmektedir.”

•“Kullanılmış yakıt, 10 yıl boyunca kullanılan yakıt havuzlarında bekletilecek ve Sinop Nükleer Santralinin Lisanslanmasında Esas Alınacak Mevzuat, Kılavuz ve Standartlar Listesi'nde yer alan gerekliliklere göre Sinop NGS sahasında tasarlanacak olan Kullanılmış Yakıt Ara Depolama Alanı'na aktarılacaktır. Ara Depolama Alanı, Sinop NGS'nin işletme ömrünün sonuna kadar hizmet edecek kapasitede olacaktır. Kullanılmış yakıt (veya yüksek seviyeli radyoaktif atıklar) nihai olarak Türkiye Hükümeti'nin sorumluluğu altında, 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde radyoaktif atık tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek, işletmemek, işletmeden çıkarmak veya kapatmakla yükümlü kılınan TAEK tarafından kurulacak olan bertaraf tesisinde nihai olarak bertaraf edilecektir. Söz konusu tesise iş ve işlemleri içerir ayrı bir ÇED Raporu hazırlanarak, ÇED süreci ayrıca yürütülecektir. Kullanılmış yakıtın taşınma ve depolanmasına ilişkin detaylı bilgiler Bölüm VII.12'de, kullanılan yakıt havuzunun teknik özellikleri ise Bölüm VII.4'te sunulmuştur.”

•“Bu nedenle, tedarikçiler ile henüz bir anlaşma yapılmamıştır. Bununla beraber, olası tedarikçiler ile görüşmeler devam etmekte olup, anlaşma sağlanması halinde ilgili Kurumlara bilgi verilecektir.”

•“İşletme dönemi boyunca su kullanımına bağlı etkilerin, yalnızca soğutma suyu, endüstriyel amaçlı kullanılacak su ile Proje'de çalışacak personelinin içme ve kullanma suyu kullanımını sonucu meydana gelecek atık su ile ilgili olması beklenmektedir. İşletme aşamasında toplam olarak 7.014.680 m³/gün suya ihtiyaç olacağı tahmin edilmekte olup, bu miktarın içme suyu dışındaki kısmı, Karadeniz'den karşılanacak, herhangi bir ihtiyaç durumunda Erfelek Barajı'ndan sağlanacaktır. Erfelek Barajı'ndan 140 L/sn'lik su Sinop Nükleer Güç Santrali (NGS) Projesi için ayrılmıştır (bkz. Ek-VI.1.2-1). Bir başka deyişle, Erfelek Barajı su kullanım planlamaları yapılırken, Sinop NGS Projesi de bu kullanıma dâhil edilmiş olup, bu kapsamda ilave bir su talebi olması beklenmemektedir. Ayrıca, kalan su ihtiyacı için sonsuz bir kaynak olan Karadeniz'in kullanılacağı düşünüldüğünde, su kullanımını açısından bölgedeki su kaynakları üzerinde ilave bir yük beklenmemektedir. Buna karşın, Sinop NGS faaliyetlerinden dolayı içme ve kullanma suyunun zarar görmesi halinde Proje Sahibi tarafından bu su, başka kaynaklardan temin dilecektir. Proje faaliyetleri kapsamında Erfelek Baraj Gölü'nü ve Göl çıkışında yer alan

arıtma tesisini olumsuz etkileyecek her türlü faaliyetten kaçınılacaktır. Ayrıca, Bektaşğa Göleti'nde Sinop Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından balıklandırma faaliyeti yapılmış olup, Gölet ve çevresinde turizm amaçlı ticari faaliyet gösteren tesis bulunmaktadır. Proje faaliyetleri kapsamında, Gölet ve çevresi ile turizm faaliyetlerini olumsuz etkileyecek her türlü faaliyetten kaçınılacaktır. İlaveten, Sarıkum Tabiat Koruma Alanı ile Aksaz-Karagöl Sulak Alanı'nın zarar görmesini engelleyici her türlü tedbir Proje faaliyetleri başlamadan alınacaktır. Karadeniz'den temin edilerek özellikle soğutma amacıyla kullanılacak su, tekrar Karadeniz'e deşarj edilecektir. Karadeniz'den çekilecek suyun ünite başına olmak üzere yaklaşık 81 m³/sn'lik (291.600 m³/sa) bölümü klorlandıktan sonra sadece soğutma suyu olarak kullanılacak ve herhangi bir arıtmadan geçirilmeden tekrar Karadeniz'e deşarj edilecektir. Kalan miktar ise desalinizasyon, demineralizasyon işlemlerine tabii tutulduktan sonra kapalı çevrimde kullanılacak olup, kapalı çevrimden çıkacak az miktardaki su, arıtma sonrasında soğutma suyu ile beraber deşarj edilecektir. Dolayısıyla, kimyasal kullanımına bağlı herhangi bir birikim öngörülmemektedir.”

•“Sinop Nükleer Güç Santrali'nin (NGS) işletmeden çıkarma aşaması, işbu Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporu kapsamında değıldir. İşletmeden çıkarma faaliyetlerinin başlatılması için kararlaştırılacak tarihten önce uygun bir zamanda işletmeden çıkarma aşaması için ayrı bir ÇED Raporu hazırlanacaktır.”

•“Proje kapsamında kullanılmış yakıt, 10 yıl boyunca kullanılmış yakıt havuzlarında bekletilecek ve Sinop Nükleer Santralının Lisanslanmasında Esas Alınacak Mevzuat, Kılavuz ve Standartlar Listesi'nde yer alan gerekliliklere uygun olarak Kullanılmış Yakıt Ara Depolama Alanı'na aktarılacaktır. Söz konusu Kullanılmış Yakıt Ara Depolama Alanı, Sinop NGS'nin işletme ömrünün sonuna kadar hizmet edecek kapasitede olacak olup, 1.025.100 m² (102,5 ha) büyüklüğündeki santral alanı içinde olacağından, santral alanı için alınmış olan tüm tedbirler ve önlemler bu ara depolama alanı için de geçerli olacaktır. Proje kapsamında tüm radyoaktif atık yönetimine ilişkin detaylı açıklamalar Bölüm VII.10'da verilmiş olup kullanılmış yakıt ve santralin işletme aşaması dahil olarak yapılmış olan Radyolojik Yayılım Analizi ve Doz Değerlendirmesi Ek-VII.13-1'de sunulmuştur. Kullanılmış yakıt (veya yüksek seviyeli radyoaktif atıklar) nihai olarak Türkiye Hükümeti'nin sorumluluğu altında, 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde radyoaktif atık tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek, işletmeden çıkarmak veya kapatmakla yükümlü kılınan TAEK tarafından kurulacak olan bertaraf tesisinde nihai olarak bertaraf edilecektir. Söz konusu tesise iş ve işlemleri içerir ayrı bir ÇED Raporu hazırlanarak, ÇED süreci ayrıca yürütülecektir. Kullanılmış yakıtın taşınma ve depolanmasına ilişkin detaylı bilgiler Bölüm VII.12'de, kullanılmış yakıt havuzunun teknik özellikleri ise Bölüm VII.4'te sunulmuştur. Söz konusu nihai bertaraf tesisin kurulması/kurdurulması, işletilmesi/işlettirilmesi, işletmeden çıkarmak veya kapatmakla TAEK yükümlü kılınmıştır. Dolayısıyla nihai atık depolama tesisine ilişkin yürütülecek olan iş ve eylemler TAEK ve amir kurum tarafından belirlenecek yöntem, mevzuat ve kurallar çerçevesinde olacağından kullanılmış yakıt ve radyoaktifatıkların bertarafına yönelik açıklamalar bu görevi tanımlayacak şekilde bu ÇED Raporu içinde verilmiş olup nihai atık bertaraf tesisine ilişkin ayrıca bir ÇED Raporu hazırlanarak ÇED süreci ayrıca yürütülecektir.”

ÇED, yasal tanımında da açıkça belirtildiği gibi planlanma aşamasından başlayarak inşaat, işletme ve faaliyetin sona erdirilmesi dahil tüm süreçler kapsamaktadır. Sayın Mahkemeniz tarafından dava konusu işlemin teknik içeriği nedeniyle diğer ÇED davalarında olduğu gibi bu davada keşif-bilirkişi incelemesi yapılacağı öngörülmektedir. Ancak bu alıntı yapılan hususlar ÇED sürecini her düzeyde sakatladığından dosya üzerinden dahi inceleme yapılması mümkündür. Ayrıca Sinop NGS'nin ne olduğu halen belli değıldir. Bu kadar sonraya ve başka ÇED süreçlerine ötelenmiş bir konuda bilirkişilerin yerinde inceleme ve içerik olarak hesaplama

yapmalarını da gerektirir bir durum yoktur. Bu mantıkla Türkiye’de yerleşik ÇED uygulamaları içinde bir taşocağı veya HES yapılması mümkün değilken nükleer santral yapılması hem hukuksal hem de bilimsel olarak kabul edilemez.

Nükleerin Halk Sağlığına Etkileri:

Çevresel Etki Değerlendirme sürecinin ana amacı çevrede yaratılan çoğu olumsuz etkilerin sonuçlarının giderilemeyeceği ve kalıcı olacağı gerçeği karşısında bu tür etkilerin gerçekleşmesini önlemektir. ÇED, NGS’nin insan sağlığı dahil çevre üzerinde yapacağı olası bütün olumsuz etkilerinin-risklerinin- belirlenip objektif, tarafsız ve bilimsel bir şekilde tartışılması, riskleri önleyecek ve/veya bunları en aza indirecek önlemlerin saptanması ve sonuçta yararların risklere üstün geldiğinin anlaşılması durumunda nükleer santrale izin verilmesini sağlayan bir süreçtir.

Nükleer santraller çevre sağlığı risk analizinde kullanılan risk uzayının en riskli dilimine giren gözlenemez ve denetlenemez risk grubundadır. Radyasyon ve nükleer santraller, tehlikeyle karşılaşılınca daha önceden tanınmayan ve gözlenemeyen; bilimin yeterince tanımadığı; yeni ve etkileri geç ortaya çıkan risklerdir. Riskin denetlenemezliği nedeniyle dünya çapında felaket yaratıcı; sonuçları öldürücü; kolayca azaltılamayan; gelecek kuşaklar için çok tehlikeli risklerdir.

Nükleer santraller, sağlık açısından radyolojik etkiler ve radyolojik olmayan etkilere sahiptir. Radyolojik olmayan sağlık etkileri farklı enerji santral tiplerinde görülse de radyolojik etkiler tamamen nükleer güç santrallerine özgüdür. Nükleer güç santrallerinin sağlık ve çevre üzerindeki etkilerinin bir kısmı tesisin rutin çalışması sırasında oluşmakta bazıları ise kaza sonrasında oluşmaktadır. Esasen “**kaza**” olarak adlandırılan durumlarda santralin faaliyet ve rutin işletmesinin bir parçası gibi değerlendirilmesi ve bu açıdan kaza sonrası oluşacak sağlık etkileri ayrıntılı olarak ele alınması zorunludur. Çünkü hem nükleer santrallerde bilinebilen kaza sayısının yüksekliği hem de yakın sayılabilecek tarihlerde yaşanan Çernobil ve Fukushima nükleer güç santrallerinde yaşanan kazalar başlangıçta öngörülemeyen risklerin gerçekleşebildiğini ve kimsenin tahmin edemediği yıkımların yaşandığını ortaya koymuştur. Çernobil kazasının ardından Çernobil’in 400 km. uzağında bulunan bir yerleşim yerinde sütün kirlenme düzeyinin standartlarla izin verilen düzeyin 200 katı olduğu belirtilmektedir (Çernobil Halk Mahkemesi. Çeviren: Umur Gürsoy. Yeni İnsan Yayınevi. İstanbul, Nisan 2012).

Gerek halk sağlığı gerekse de çalışanlar açısından radyoaktivite maruziyetinin önemli kaynaklarından olan radyasyon ve reaktör kazalarına ilişkin olarak sadece 1945-1987 yılları arasında Çernobil kazası hariç olmak üzere 285 nükleer reaktör kazası meydana geldiği bildirilmiştir. Yaşanacak kazanın sadece çalışanlar ile ya da yöresel bir etki göstermeyeceği açıktır. Santralin etkileri ülkeye yayılabileceği gibi uluslararası düzeyde sağlık ve çevre etkiler ortaya çıkabilecektir. Diğer taraftan nükleer tesis atıklarının “teknik olarak olanaklı” olsa da depolanması ve saklanması oldukça karmaşık bir süreçtir. İyi bir yönetim ve iletişim süreci içermeli, risk değerlendirme-yönetim ve iletişim sürecini eksiksiz sağlamalıdır. Yarılanma ömrü kimilerinin binlerce yıl olan radyoaktif atıkların belirli jeolojik alanlara depolanması birçok güçlüğü beraberinde getirmiş ve bu seçenek oldukça maliyetli bir bertaraf yolu olarak değerlendirilmiştir.

Nükleer Güç Santrallerinde herhangi bir kaza ya da sorun olmasa bile normal işletimi sırasında havaya, suya, toprağa yayılan radyonüklitler ve aerosoller bulunmaktadır. Tarım alanlarındaki bitkilerin bundan etkileneceği kesindir. Litvanya’da yapılan bir çalışmada herhangi bir kaza

durumu olmadığı halde Ignalina nükleer santralının 32 km. çapındaki bölgede yosun, ot ve bazı su bitkilerinde radyonüklid konsantrasyonunun yüksek olduğu belirtilmektedir¹

Almanya’da herhangi bir kaza olmamış ve santral çevresinde yapılan ölçümlerde normal sınırlarda radyonüklid olduğu belirtilen bir nükleer santralin 5 km çapındaki civarında özellikle 5 yaş altındaki çocuklarda kanser oranında %60, lösemide %117 artış olduğu ve saptanan lösemi sıklığının tüm Almanya’daki sıklıktan fazla olduğunu gösteren çalışma bulunmaktadır. Bu durumda ya radyasyon maruziyeti hesaplamada kabul edilen modellerin yanlış olduğu ya da radyonüklidlerin bilinen biyolojik etkilerinin en azından çocuklar ve embryo için yanlış bilindiği belirtilmektedir.²

Nükleer santralin hem inşaat hem de işletme aşamasında deniz ekosistemini etkileyeceği belirtilmektedir. İşletme aşamasında ısıtılan suyun denize deşarjı plankton topluluklarının yapısında ve üreme kapasitesindeki değişikliklerin balıkların besin potansiyelini ortadan kaldıracığı, balık faunasını etkileyeceği belirtilmektedir. Denizde yaşayan canlıların etkilenmesi dışında dolaylı olarak insanların da etkilenmesini getirmektedir. Balık yetiştiriciliği ve deniz balıkçılığı Sinop’un önemli gelir kaynaklarından biridir.

Uluslararası Kanser Araştırma Kurumu iyonlaştırıcı radyasyonu Grup I kanserojen yani insanlar için kesin kanserojen olduğu kanıtlanmış olarak sınıflandırmaktadır. Radyasyonun lösemi, meme ve tiroid kanseri yaptığı bilinmektedir. Ancak bu etkilere ÇED Raporunda hiç değinilmemiştir. Nükleer tesislerden kaynaklanan radyoaktif maddeler vücutta çeşitli organlarda birikmektedirler. Örneğin İyot-131 torit bezinde, stronsiyum-90 ve sezyum-135 başta kemikler olmak üzere kalsiyum metabolizması ile ilgili organlara yerleşmektedirler. Tesisin insan sağlığına etkilerini değerlendirirken radyoaktif atıkların türleri, miktarları ve yayılımları ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gerektiği halde bu yapılmamıştır. Çernobil kazasının ardından Çernobil’in 400 km. uzağında bulunan bir yerleşim yerinde sütün kirlenme düzeyinin standartlarla izin verilen düzeyin 200 katı olduğu düşünüldüğünde bunun ne kadar ciddi bir eksiklik olduğu daha kolay anlaşılacaktır.

Bir NGS’nin rutin çalışma prosesi içinde de ekosistem üzerinde yol açtığı yıkıcı etkiler insan sağlığına yönelik olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Deniz ekosisteminde yol açtığı biyoside etkiler, atıkların taşınması ve depolansından kaynaklanan etkiler canlı yaşamı doğrudan etkilemektedir. Uluslararası tıp literatürde bu yöndeki zararlı etkilerle ilgili çok ciddi bilimsel bulgulara yer verilmektedir. Gerektiğinde bu bilimsel çalışma ve raporlar dava dosyasına sunu da sunulabilir.

Sinop NGS’nin Yaratacağı Deniz ve Su Kirliliği:

Nükleer santrallerle ilgili riskin patlama ve kaza durumundan kaynaklandığı şeklinde genel bir kanaat mevcuttur. Bunun bir felaket olduğu kesin olmakla birlikte çoğu zaman olağan koşullarda nükleer santralin yol açtığı büyük çevresel zararların gözarardı edilmesine de yol açabilmektedir.

Sinop NGS’nin en önemli çevresel zararlarından biri de deniz ekosistemine vereceği zarardır. Sinop NGS’nin yapılması halinde Karadeniz’den çekilecek soğutma suyu ünite başına saniyede 81 m³/saniye, ünite başına saatte 291.600 m³/saat, ünite başına günde 6.998.400 m³/gün,

¹ (Adliene, D., Raaf, C., Magnusson, A., Behring, J., Zakaria, M., Adlys, G., ve diğerleri. Assessment of the environmental contamination with long-lived radionuclides around on operating RBMK reactor station. J Environ. Radioactivity, 90, 2006, 68-77).

² IPPNW Europe (2008), Epidemiological Study on Childhood cancer, www.ippnw-europe.org/en/nuclear-energy-and-security.html.

4 ünite için günde 27.993.600 m³/gün, 4 ünite için 1 ayda 839.808.000 m³/ay, 4 ünite için 1 yılda 10.077.696.000 m³/yıl (On Milyar Yetmişyedi Milyon Altıyüzdoksanaltı bin m³) su denizden çekilip gerekli soğutma yapıldıktan sonra tekrar denize deşarj edilecektir. Bu kullanılacak su 2019 yılı verilerine göre Sinop'ta kişi başına tüketilen toplam su miktarı 240 lt/gün dir. **Sinop İli ve İlçelerinde yıllık su tüketimi 11.300.000 m³/yıl dır. Sinop ve ilçelerinde 2,5 yılda tüketilen kullanma ve içme suyunu Sinop NGS (1) bir günde tüketip kirlettikten sonra tekrar karadenize deşarj edecektir. Sinop NGS, İstanbul'un 10 günde tükettiği suyu 1 günde tüketecek ve kirletecektir.**

Denizden çekilecek bu soğutma suyu, klorlanarak buhar yoğunlaştırma ünitesinde kullanılacaktır. ÇED belgesinde Karadeniz'de deniz suyunda bulunan Kjehdal azotu ve amonyak azotu konsantrasyonu, yaklaşık olarak 1,39 mg/l olarak yıllık ortalama değer göstermektedir. Soğutma suyunda var olan tek hücreli canlıların, ısı transfer boruları etrafında kışır oluşmasını engellemek için Sodyum hipo klorit kullanılması planlanmakta olup, hesaplanan değer olması gerekenin %4 ü kadardır. Hesaplanması gereken miktar ise 1 mg/l lik klor konsantrasyonu olmalıdır. Bu değer üzerinden hesaplanırsa: 1) Toplam organik azot, 1,39 mg/l * (1000 l/10⁶ mg)*27993600 m³/gün= 38 911 kg organik azot. Bu azotun %33 ü Diklor amin yapısına katıldığı taktirde 12840,6 kg/gün diklor amin oluşması beklenmektedir. Bu miktar deniz suyunda canlı DNA sına katıldığı koşulda önlenemez mutasyonlar oluşturacaktır. Diklor amin DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından mutajenik kanserojen madde sınıfına girmektedir.

Fitoplanktonlar ve zoo planktonlar açısından, Soğutma sistemine giren filtre edilmemiş canlılar, yüksek sıcaklıkta hücre bütünlüğünü kaybedecek ve KOI artışına neden olacaktır. Bilindiği üzere KOI deki artış organik maddenin kimyasal yollarla oksitlenmesi için kaynak oluşturur. Karadeniz oksijen çözünürlüğü kapalı bir deniz olması hasebi ile Akdeniz'den görece yüksek olmasına rağmen yüzey alanı göz önünde bulundurulduğunda Oksijen açısından fakir bir denizdir. Kıt olan kaynakların, bu kadar yüksek bir KOI katkısı ile daha da azalarak, oksijenli solunumu tehlikeye atacağı kesindir.

Denizden alınan su soğutma işlemine alınırken suyunun doğal içeriği tamamen yok olmaktadır. Alınan su ile tekrar denize verilen su aynı değildir. NGS prosesindeki biyoside konusu burada da karşımıza çıkmaktadır. Tekrar denize verilen suyun ısı farkı ve denizde yol açacağı ısıtma etkisi de deniz ekosistemi açısından yol açacağı ağır zararlar arasındadır. On Milyar Yetmişyedi Milyon Altıyüzdoksanaltı bin m³ su denizden çekilip gerekli soğutma yapıldıktan sonra tekrar denize deşarj edileceği düşünüldüğünde ÇED belgesinde bu kadar önemli bir konunun geçştirilmiş olması da diğer pekçok faktör de olduğu gibi ÇED sürecinin formalite olarak ele alındığını göstermektedir. Dolayısıyla NGS, herhangi bir kaza veya patlamaya yol açmasa bile büyük bir ekolojik felakete yol açacaktır.

Jeoloji Bilimi Açısından İptal Nedenleri:

Japonya Hükümeti'nin sismik araştırmalar sonucunda Sinop NGS projesinden çekildiği sıradan günlük gazete bilgisi haline geldiği koşullarda bile ÇED raporunda, deprensellik başta olmak üzere, doğa kaynaklı afetlerin yeterli ayrıntıda incelenmediği ve belgelenmediği görülmektedir. Bu durum Sinop NGS projesini ve dava konusu işlemi en baştan kuşku hale getirmektedir. Sayın Mahkemenizden Japonya Hükümeti tarafından santral bölgesi ve çevresinde yapılan sismik araştırma verilerin ve projeden çekilmelerine dair resmi karar ve dayanak raporların dosyaya getirtilmesini talep ediyoruz.

ÇED raporunda Sinop NGS'nin tüm yasal ve teknik kriterlere uygun olarak yer seçiminin yapıldığı iddia edilmektedir. Fakat, söz konusu uygunluk için hangi ölçütlerin esas alındığına

dair yeterli bilgi sunulamamıştır. Yerbilim verileri, nükleer tesislerin yerel değil, bölgesel süreçlerden etkileneceği ve bölgesel etkileri olabileceği gözetilerek, bölgesel düzeyde, somut verilere ve belgelere dayalı olmalıdır. Raporda yapılan değerlendirmeye göre denizdeki etki alanının daha geniş olabileceği, ancak karada ise, inşaat ve işletme evrelerinde aynı oranda ve sınırlı bir alanın etkileneceği öngörülmektedir. **Karada** hem inşaat evresinin hem de işletme evresinin **aynı etki alanıyla sınırlı olabileceğini** iddia eden başka bir ÇED Raporu yoktur.

Etkilenebilir jeolojik ortamı tanımlamak için en ufak bir veri ya da gerekçe sunulamamıştır. Jeolojik ortamın etki alanının tanımlanması önemlidir. Çünkü, toprak, su, hava ve ekosistemler dahil olmak üzere, çevrenin tüm bileşenleri jeolojik ortamla etkileşim halindedir. Jeolojik ortamdaki bir değişim, tüm diğer ortamları etkilemektedir. Ayrıca, mevsim ve rüzgâr koşullarına bağlı olarak etki alanı sınırları değişikliğe uğrayabileceğine göre, söz konusu sınırlar hangi yönde ve hangi mesafede değişebileceği Rapor'daki bilgilerden anlaşılamamaktadır. Kümülatif etki alanında ise herhangi bir endüstriyel tesisin olmaması bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Kümülatif alanın, çok daha geniş alan olabileceğine göre, bu alanda jeolojik ortamda meydana gelmesi olası değişime bağlı olarak, yaşayan nüfusun, yapılan tarımdan elde edilen ürünün, yaşamakta olan flora ve faunanın hali hiç mi hatırlanmaz? Dolayısıyla ÇED raporunda projenin etki alanının doğru dürüst tanımlanmadığı görülmektedir. Bu nedenle yapılan diğer tüm değerlendirmeler de askıda kalmaktadır. Çünkü etki alanının doğru dürüst tanımlanmadığı bir proje için ne yapılırsa yapılsın boşunadır.

Mevcut çevresel durum, jeoloji bilimi açısından incelendiğinde jeolojik harita ile dikme kesitin arasında açıkça görülen tutarsızlar, ÇED raporunun farklı kaynaklardan kes yapıştır türü bir uygulama ile hazırlandığı izlenimini vermektedir. Jeolojik rapor ile hidrojeolojik rapor arasında bir bağlantı kurmak ise imkansızdır. Ekler halinde sunulan jeolojik harita, literatür araştırmasına dayanan aktif fay haritası ve jeolojik kesitler ÇED raporunun niteliğine yeni bir katkı yapmaktan uzaktırlar. Satır aralarında sözü edilen **'YER Raporu'**na ise ulaşılamamıştır. Yani, henüz yapılmamış ya da tamamlanmamış jeolojik ve jeoteknik çalışmalar söz konusudur. Bu çalışmaların gerçekleştirilmediği bir ÇED raporu, **"Nihai ÇED Raporu"** olarak sunulamaz. Üstelik Jeoteknik raporların ürünü bilgilerin, jeolojik ve hidrojeolojik bilgilerle entegre edilmesi gerekmektedir. Olmayan bir bilginin diğer bilgilerle entegre edilmesi de mümkün değildir. Jeoteknik çalışmaların ayrıntılı bir şekilde yapılmadığı bir nükleer santral için hazırlanan ÇED raporun ÇED olumlu kararı verilmesi kabul edilemez.

ÇED proje sahasının kuş uçuşu yaklaşık 110 km güneyinden ülkemizin en önemli aktif doğrultu atımlı fay zonlarından birisi olan Kuzey Anadolu Fay Zonu'na ait Kargı ve Kâmil segmentleri geçmektedir. Bu segmentler üzerinde yüzey faylanması ile sonuçlanmış en son deprem 27.11.1943 tarihinde meydana gelmiştir. Sinop yakın güneyinde ise Türkiye Diri Fay Haritası'nda olası Kuvaterner fayı şeklinde tanımlanmış bindirme bileşenli Erikli ve Ekinveren fayları bulunmaktadır. Proje sahası için önemli deprem tehlike kaynakları olan bu fayların paleosismik aktivitesinin ortaya koyulması önemlidir. 2019 yılında yürürlüğe giren Türkiye Deprem Tehlike Haritası'nda proje sahası ve civarı için en büyük yer ivmesi değeri 475 yıllık deprem tekrarlanma periyoduna göre 0.150 g olarak hesaplanmıştır. Ancak bu değer, bölgedeki olası Kuvaterner faylarının ve deniz içindeki olası fayların deprem parametrelerinin sağlıklı şekilde ortaya koyulması sonrasında anlamlı olacaktır.

Planlama İlkelerine Aykırılıklar:

Dava konusu işlemde dayanak olarak üst ölçekli plan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 13.07.2007 tarihinde onaylanan ve muhtelif değişikliklere uğrayan Sinop-Kastamonu-Çankırı Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planıdır. 14.06.2014 gün ve 29030 sayılı RG de yayımlanan Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin tanımlar başlıklı

4/c maddesinde; “Çevre düzeni planı: Varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve strateji kararlarına uygun olarak orman, akarsu, göl ve tarım arazileri gibi temel coğrafi verilerin gösterildiği, kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen, yerleşme ve sektörler arasında ilişkiler ile koruma-kullanma dengesini sağlayan 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekteki haritalar üzerinde ölçeğine uygun gösterim kullanılarak bölge, havza veya il düzeyinde hazırlanabilen, plan notları ve raporuyla bir bütün olarak yapılan planı,” olarak tanımlanmıştır. Ancak üst ölçekli plan olan ÇDP’de nükleer santral gibi büyük ölçekte bir projenin işlenmemesi mümkün değildir. Zira plan yapımına dair usul ve esasları düzenleyen yönetmelik de plan hiyerarşisine yer verilmiştir. Buna göre planlar üst kademededen alt kademeye doğru yapılır. Alt kademededen üst kademeye göre plan yapılmaz. Ayrıca alt ölçekteki planlar, planların kademeli birlikteliği ilkesi gereğince yürürlükteki üst kademe plan kararlarına uygun olmak zorundadır. Planlar, diğer kademedeki planların büyütülmesi veya küçültülmesi yolu ile de elde edilemez ve tekrar etmek gerekirse Yönetmeliğin 7/1 maddesinde yer aldığı üzere; ülke ve bölge düzeyinde karar gerektiren büyük projelerin mekânsal strateji planı veya çevre düzeni planında değerlendirilmesi esastır.

Sinop-Kastamonu-Çankırı Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planının Amacı; “2025 yılını hedef alarak, Sinop, Kastamonu ve Çankırı İlleri bütününde, sürdürülebilir, yaşanabilir bir çevre yaratılmasını; tarımsal, turistik ve tarihsel kimliğin korunmasını ve Türkiye’nin kalkınma politikaları kapsamında, sektörel gelişme hedeflerine uygun olarak belirlenen planlama ilkeleri doğrultusunda, planlı bir gelişme ve büyüme” olarak Plan Hükümlerinin 1. Maddesinde tanımlanmıştır. Plan Hükümlerinin 2. Maddesinde Planın kapsamını ise; “Bu çevre düzeni planı, özel kanunlarla planlama yetkisi verilen alanlar hariç, Sinop,Kastamonuve Çankırı il sınırlarının bütününe kapsamaktadır. Bu plan onama sınırları içinde, planın amacına yönelik planlama hedeflerini, alt ölçekli planlara esas olacak ana kararları, gelişme önerilerini ve sorunlara müdahale stratejilerini kapsamaktadır.” biçimde belirlemiş olup “bu plan, plan açıklama raporu ve plan hükümleri ile bir bütündür” hükmüyle de kapsamın sınırları teyit edilmiştir.Bir başka ifadeyle Kapsam hükmünde ifade edilmekte olan ‘plan’, ‘plan açıklama notu’ ve ‘plan hükümleri’ planlamanın ve planlama hukukunun genel ilkelerine gereği bir bütündür ve tümünün birbirini tamamlamadığı haller planlamanın ve planlama hukukunun genel ilkelerine aykırı bir hali tanımlamaktadır.

Nükleer Santralin yapılabilmesi mevcut koşullarda planlama açısından mümkün değildir. Söz Konusu yatırımların gerçekleştirilebilmesi planlama bilimi ve genel hukuk kuralları gereği ancak ve sadece “Plan Değişikliği” yoluyla gerçekleştirilebilir. Ancak planda bölgede gerçekleştirilmesine ilişkin somut adımlar atılmış enerji yatırımlarının mekânsal tanımları, bir başka ifadeyle bu yatırımların varlıkları ve yer seçim kararlarına planın hazırlık ve yapım süreçlerinde önceden bilinmesine karşın planda ve plan açıklama notları ve plan hükümlerinde bilinçli ve kötü niyetli bir biçimde yer verilmemiştir. Planda yer alan “1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı değişikliğine gerek kalmaksızın, imar planlarının ilgili kurum ve kuruluş görüşleri doğrultusunda, ilgili idaresince onaylanmasını müteakip uygulamaya geçilir. Onaylı imar planları, sayısal ortamda, bilgi için bakanlığa gönderilir.” hükmü ile bir kez daha kötü niyet açıkça teyit edilmiş durumdadır.

Çevre Düzeni Planlama sürecinde yer seçim kararları dahi bilinmesine karşın Nükleer Santral ve Termik Santrallerin planda mekânsal karşılığının olmaması, planlama safhasının planlama ilkeleri ve planlama biliminin gereklerine uygun yapılmamış olduğunun kanıtı olmakla birlikte; söz konusu yatırımların “Plan Değişikliği” koşullarının da dışına çıkarılmış olması planlama ilkeleri ve planlama biliminin gereklerine aykırıdır.

Planda öngörülmeven ancak yapımı için uluslararası anlaşmaların imzalanmış olduğunu bildiğimiz Nükleer Santral ve Termik Santrallerine planda yer verilmemiş olmasının yanı sıra plan değişikliği koşullarından da plan hükümlerine yapılan ekleme ile kaçırılıyor olması 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı kapsamında Planın Genel Hedefi olarak tanımlanmış ; “Bu plan kapsamında kalan alanlarda, **arazi kullanımı ve yapılaşmanın plan, fen, sanat, sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak oluşmasının temin edilmesi, afet etkilerinin azaltılması; doğal, tarihi, kültürel çevrenin ve ekosistemlerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi.**” olarak düzenlenmiş 3. Madde de hükmü ile de çalışmaktadır.

Yukarıdaki nedenlere dayalı olarak bilinçli olarak ve kötü niyetle Nükleer Santral ve termik santral yapımını plan değişikliği koşulları dışına çıkararak planlama biliminin gereklerine uygun koşulların ve yasal denetim yollarının tıkanmaya çalışılması ve bu planla ÇED yapılması nedeniyle dava konusu işlemin iptali gerekmektedir.

Sinop NGS’de Kamu Yararı Yoktur:

Bir ÇED raporunda aranan temel unsurlardan birini sosyal(toplumsal) fayda-maliyet analizi (FMA)oluşturur. Bunun yer almadığı bir ÇED raporunun yok hükmünde olduğunu belirtmek için uzman olmaya da gerek yoktur. Yatırımcı açısından yapılan işe ticari (ya da mali) FMA denilebilir. Kamusal açıda n ise yapılan işe sosyal FMA(SFMA) denilmektedir. SFMA’da projelerin topluma etkileri; ekonomik, sosyal, bölgesel, çevresel, kültürel analizlerle farklı açılardan ele alınmaktadır. **Dava konusu ÇED belgesinde projenin fayda-maliyet analizi yapıldığı ifade edilmektedir.** Bu ifade raporun 23. ve 26. sayfaları arasında açıklanan II. Projenin Ekonomik Ve Sosyal Boyutları bölümünün II.1.Projenin Ekonomik Boyutları başlığının II.1.2.Projenin Fayda-Maliyet Analizi alt başlığı altında yer almaktadır. **Bu rapor formatı bölümlendirmesinden yapılan analizin ekonomik FMA(EFMA) olduğu anlaşılmaktadır. Raporla gönderme yapılan “Projenin fayda-maliyet analizi” başlıklı EFMA’ya ne rapor metninde ne de rapor eklerinde yer verilmektedir. Bu oldukça manidar bir durumdur.” Projenin fayda-maliyet analizi için “Proje Sponsorları tarafından gerçekleştirilmiş olup, ETKB’ye sunulmuştur” denilerek gözlerden kaçırılmaktadır. Daha da ilginç olanı, bu analizin bile eksik yapılmış olmasıdır. Bu tür bir analizde Proje’nin Türkiye ekonomisi ve sanayisine etkileri ortaya konur, ilgili şirketler ve sanayiler ile nükleer enerji sanayisi alanına ilişkin olarak olanaklar değerlendirilir. Oysa Projenin Ekonomik Boyutları başlığında verilen bilgilerden anlaşılıyor ki, bu tür bir değerlendirme yukarıda sayılan diğer pekçok kritik başlıkta olduğu gibi ileri bir tarihe bırakılmaktadır. Proje Şirketi’nin kurulmasından itibaren iki yıl içerisinde sonuçlandırarak ön ekonomik etki değerlendirmesinin ise Proje Şirketi’nin kurulmasından itibaren bir yıl içerisinde sonuçlandırılacağı belirtilmektedir. Yani belirsizlik ve ileriye öteleme, ÇED sürecini parçalama yaklaşımı fayda-maliyet analizinde de karşımıza çıkmaktadır.**

Projenin fayda-maliyet analizinin “**Proje Sponsorları**” tarafından gerçekleştirilmiş olması bir başka manidar durumdur. Sponsor “kendini tanıtmak ya da yalnızca desteklemek amacıyla, bir sanat, kültür, spor vb. etkinliğinin giderlerinin tümünü ya da bir bölümünü bir tür bağış olarak karşılayan kimse ya da kuruluş” anlamına gelmektedir. Yani sponsorun sorumluluğu tanım gereği bağışın yapılmasıyla sona ermiş olmaktadır. Oysa örneğimizde sona ermemektedir. Kamu yönetimi ciddiyetiyle bağdaşmayan ve yakışmayan bir şekilde, Sinop NGS’nin fayda-maliyet analizi bağış yapan şirkete yaptırılmış olmaktadır. Sayın Mahkemenizden bu sponsorların kim olduğunun davalı idareden sorulmasını talep ediyoruz.

Projenin “Sosyal Boyutları” başlığının da formalite gereği yer aldığı görülmektedir. Çünkü başlıkta bir sosyal değerlendirme yapılmamaktadır. Projenin bu erken aşamasında, ilave

sosyoekonomik ve altyapı faaliyetleri, Türk ve Japon Hükümetleri ile Proje Sponsorları tarafından tam anlamıyla tartışılmamış, kapsamı belirlenmemiş ve planlanmamıştır. Projenin inşaat hazırlık faaliyetlerinin başlamasından sökülme sürecinin sonuna kadar olan yaklaşık 100 yıllık ömrü dikkate alındığında, sosyoekonomik ve altyapı faaliyetleri **“Proje'nin ilerleyen safhalarında bölgede yaşayan halkın refahını arttıracak şekilde geliştirilecektir”** denilerek bu değerlendirme de ileri bir tarihe ötelenmektedir.

Projenin Teknik Olmayan Özetinde yer alan Değerlendirilen Çevresel Etkiler bölümünde “Sinop NGS alanına en yakın turizm alanı İnceburun Feneri olup, her ne kadar deniz feneri ile santral binaları arasında yükseltiler bulunsa da, Sinop NGS bu noktadan görülebilir olacaktır. Ayrıca, son teknoloji ürünü bu tarz tesisler meraklı turistlerin ilgisini çekebilmektedir” **şeklinde bir değerlendirme yapılması tam bir kara mizah örneğidir.** Anlaşılan rapor müellifleri bu düşüncedeler. Ancak ilgili literature bakıldığında bu ilişki “Kara Turizm” kavramıyla kurulmaktadır. Yani bir **NGS patlaması sözkonusu olduğunda santralin olduğu yere olan ziyaretler Kara Turizm türü olarak değerlendirilmektedir.** Karaturizm ‘‘tarihsel olarak ölüm ve trajediyle ilişkili yerlere dair olan turizmşeklidir ‘‘ diye tarif edilmektedir. Kara turizm aynı zamanda karanlık turizm, siyah turizm, hüznün turizmiye da keder turizmiolarak da adlandırılmaktadır. **Umarız Sinop’a kurulacak nükleer santralde gemişte yaşanmış Çernobil türü bir turizm patlaması gerçekleşmez.**

Şu an itibariyle halen gerek ÇED için muhatap bir şirket olmadığı gibi yapımıcısı belirsiz bir santralde üretilen elektriğin satın alınması ile ilgili ortada bir Elektrik Satınalma Anlaşması (ESA) sözleşmesi de yoktur. Nükleer yakıt temini ve teknolojisinin yaratacağı dışa bağımlılık yanında, daha önce yapılan ESA’na göre Sinop NGS’de üretilen elektriğin tümü için Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) tarafından yirmi yıl boyunca yapımıcı şirketlere 10,8 \$cent/kWh birim fiyatının yanı sıra yakıt bedelinin tümünün karşılanma garantisi vermiş olup bu fiyatlar dünya ortalamasının çok üzerindedir.

Sinop NGS’nin yılda 34 Milyar kWh elektrik üretmesi planlanmaktadır. Üretilen elektriğin tümüne 20 yıl boyunca birim fiyatına 10.8 \$cent/kWh ve ayrıca yakıt bedeli olarak da 1 \$cent/kWh olmak üzere en az 11.8 \$cent/kWh alım garantisi verildiği gözönüne alındığında,ülkemizin bir yılda bu elektrik için ödeyeceği para yaklaşık 4 Milyar\$’dır. Aynı elektrikTürkiye Elektrik Ticaret A.Ş. (TETAŞ)’ın 2019 piyasa ortalama fiyatı olan 3.5 \$cent/kWh bedelle alınmış olsa, ödenecek miktar1 milyar 190 Milyon \$ olacaktır. Sinop nükleer santralının mülkiyetinin yabancı şirketlerde olacağı yasa ile belirlenmiş olup; Sinop nükleer santralı için çıkarılan yasada da yabancı şirket hisse payının hiçbir zaman yüzde 51’in altına düşmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Sinop NGS için kamu gelirlerinden (vatandaşın cebinden) fazladan yılda 2,5 Milyar \$, yirmi yılda toplam 50 Milyar \$ yatırımcı şirketlere aktarılacaktır. Bu da elektrik faturalarına doğrudan yansıtılacaktır. Halihazırda Türkiye’de mesken elektrik fiyatları OECD ortalamasının üzerindedir. Bu konuda TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan raporu dilekçemiz ekinde sunuyoruz.

Bir kaza durumunda büyük bir felakete neden olma riskini barındıran Sinop nükleer santralı yapım işlemlerinin halen yürütülmeye çalışılmasının ortaya konulan ekonomik ve bilimsel gerçekler karşısında kamu yararıyla örtüşen bir boyutu bulunmamaktadır.

Halkın Görüşü Yok Sayılmıştır:

Sinop Halkı, nükleer santral istememektedir. Halkın Katılımı Toplantısı, 06.02.2018 tarihinde Sinop Üniversitesi Ahmet Muhip Dıranas Uygulama Oteli toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir. Ama toplantıya Sinop Milletvekili, Sinop Belediye Başkanı ve sivil toplum

temsilcileri başta olmak üzere Sinop Halkı alınmamıştır. Hatta toplantıya katılmak için Sinop Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne aralarında davacıların da olduğu yurttaşlar tarafından dilekçeyle başvurulmasına rağmen toplantıya Sinop'tan kimse alınmamıştır.

Dava konusu işlem öncelikle Anayasa'nın 56.maddesinde teminat altına alınan çevre hakkının üç temel unsuru olan bilgiye erişim, katılım ve adalete erişim hakları ihlal edilerek gerçekleştirilmiştir. **Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi (Aarhus Sözleşmesi)**, 25 Haziran 1998 tarihinde Danimarka'nın Aarhus Kentinde Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE) tarafından imzaya açılmış ve 30 Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, ele aldığı konular bakımından uluslararası çevre hukukunun gelişiminde yeni bir dönemi temsil etmektedir. Türkiye, bu sözleşmeye taraf olmamakla birlikte AB uyum sürecinde mevzuatını uyumlulaştırma yönünde taahhütte bulunmaktadır. ÇED Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikler ve Bakanlık genelgeleri ile Halkın Katılımı Toplantısı duyuruları, ÇED başvurularının başlangıç ve sonuçlanma aşamaları ile ilgili duyurularda yöre yurttaşlarının bilgiye erişme ve katılım süreçleri güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Dava konusu işlemle ilgili Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı diğer bir husus, halkın katılımı ile ilgilidir. ÇED Yönetmeliği'nin 9.maddesindeki Halkın Katılımı Toplantısı usulüne uygun yapılmamıştır.

Bergama ile ilgili verilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin tazminat kararlarının gerekçesi uygulanmayan yargı kararları nedeniyle Sözleşmenin Adil Yargılanma Hakkı'nı düzenleyen 6.maddesi ve Aile ve Özel Hayatın Gizliliği'ni düzenleyen 8.maddesidir. AİHM, 10 Kasım 2004 tarihli Taşkın&Türkiye kararında AİHS'nin 8. maddenin uygulanabilirliği hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır: **"(...).idari kararlarda, karar alma sürecinin adil olmasını ve bu aşamada karardan etkilenecek bireylerin 8. madde tarafından korunan haklarına saygı gösterilmesi gereğinin kabul edildiğini hatırlatır. Bir Devlet için çetrefil nitelikteki çevresel ve ekonomik sorunların ele alınıp, çözülmesi aşamasında, karar süreci, her şeyden önce, çevreye ve kişi haklarına zarar verebilen faaliyetlerini önceden önleyecek ve değerlendirilecek şekilde tesis edilmelidir. Böylece çeşitli menfaat çatışmaları arasında adil bir denge tesis edilerek, karşıt görüşlerin dile getirilmesine olanak sağlayacak gerekli etüd ve anketlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır."** AİHM, 8.madde ihlali ile ilgili kararını gerekçelendirirken Lopez Ostra&İspanya (1994) kararına da atıf yapmış ve 8. maddenin uygulanabilmesi için başvuru sahiplerinin yaşamları bakımından ağır bir tehlike halinin varlığını gerekli görmemiştir. İlgililerin sağlığını ve özel yaşamlarını ciddi tehlikeye atabilecek ağır çevre ihlallerinin varlığı, AİHM açısından 8.maddenin ihlal edilmiş olması için yeterli koşuldur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36.maddesine göre; **"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz."** Şu an itibarıyla dava konusu proje ile ilgili halen inşaat hazırlık aşamasında çalışmalar yapılmakta gerekli izin ve prosedürler tamamlanmaktadır. Ancak özellikle uluslararası anlaşma yolu seçilerek yurttaşların aleyhine dava açma imkanı ortadan kaldırılmıştır. Bu niyet hükümetin en düzey yetkilisi tarafından da açıkça itiraf edilmiştir. Aksi yol denenseydi yörede kaygı ve güvensizlik ortamı da ortadan kalkabilirdi. Dava konusu işlem hakkındaki yargısal denetimden sonra davayı kaybetmek dahi insanların gelecek endişelerini hafifletici bir etkiye yol açabilirdi. Bu sayede yurttaşların hukuka olan güven duyguları güçlendirebilirdi. Ama ÇED iznini yeni almış bir projenin 3 yıldan fazla bir süredir inşaatına başlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın **"Temel hak ve hürriyetlerin korunması"** başlıklı 40 ncı maddesinin ikinci fıkrasında; **"Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır."** denilmek suretiyle, bireylerin salt başvuru yolunu ve süresini bilememelerinden kaynaklanan hak kayıplarının

önlenmesi amaçlanmıştır. Bu minvalde de devlet ve bu kapsamda idareleri, tüm işlemlerinde başvurulacak kanun yolunu ve süresini göstermekle yükümlü kılmıştır. Nitekim son dönem verilen yargı kararlarında da, idari işlemin esastan hukuka uygun olsa bile anayasal bu yükümlülük yerine getirilmediğinden bahisle iptal edildiği görülmektedir. ÇED kararı olmadan fiili olarak Sinop NGS inşaatına başlanmıştır. Şu ana kadar yürütülen inşaat çalışmalarının dayanağı kesin ve icrai nitelikte idari işlemler ya yoktur ya da halktan gizlenmiştir. Bu gerçek, dava konusu ÇED kararının formalite tamamlamak amacıyla tesis edildiğini bir başka boyutuyla da kanıtlamaktadır.

YÜRÜTMİYİ DURDURMA TALEBİMİZ

Çevre Hukuku'na özgün rengini veren en temel ilkelerden biri İhtiyat İlkesidir. “Burada ispat yükünün, geleneksel şeklinden sıyrılarak, çevresel bozulmaya yol açabilecek faaliyete karşı çıkanlardan alınıp bu faaliyeti gerçekleştirmek isteyenlere, diğer bir deyişle çevresel kaynakları kullananlara yüklenmesi, yani yer değiştirmesi söz konusudur. Bu yer değiştirme, hukuki sorumluluğun ortaya çıkması aşamasından çok önce, faaliyetin yapılıp yapılmamasının koşulu olarak kendini gösterir. **Çünkü bu önlemin kabul edildiği durumlarda, faaliyet ya da proje sahibi gerçekleştireceği faaliyetin çevresel açıdan önemli bir zarar yaratma riski taşımadığını ortaya koymakla yükümlüdür.** Ancak bu takdirdedir ki faaliyette bulunmak için gereken izni alabilecektir.” (Çevre Hukuku. Nükhet Turgut:1998, Sayfa 329) Her ne kadar ülkemizde ayrı bir çevre usul hukuku ve çevre davalarına münhasır olarak görevlendirilmiş özel görevli mahkemeler olmasa da ihtiyat ilkesi, Çevre Kanunu ve ÇED Yönetmeliği başta olmak üzere Türk Çevre Mevzuatı tarafından benimsenmiş bir ilkedir. Bu nedenle sayın mahkemenizin açılmış olan işbu davamızda yürütmeyi durdurma talebimizi incelerken, bu ilkeyi de nazara almasını talep ediyoruz.

Nükleer santral projesi kapsamında proje yatırımcısı gerçekleştirilen projenin çevreye hiçbir olumsuz etkisi olmayacağını iddia edecek kadar ileri gidebilmiştir. Oysa bir ÇED süreci bu yatırımların çevreye olumsuz etkilerinin olacağı öngörüsünü baştan kabul eder. ÇED süreciyle riskin yönetilebilir kılınması amaçlanır. Ancak riskin yönetilebilir kılınması için riskin boyutu, kapsamı nesnel olarak belirlenebilir olmalıdır. Bununla birlikte riskin sonuçları itibariyle yani kazaya dönüşmesi halinde çevrenin sürdürülebilirliğini tehdit etmeyeceğine ilişkin bir güvence sistemini de sunmalıdır. Burada riskin kazaya dönüşmesi anında ortaya çıkan zararın giderilebileceğine ilişkin bir güvenceyi ilgili proje sahibi üstlenmemektedir. Bir sigorta sistemi yoktur. Burada doğacak zarardan doğrudan idare sorumlu olacaktır. İhtiyatlılık ilkesi gereğince ilgili proje sahibi çevre üzerinde olumsuz etkilerinin kontrol edilebileceğini ispatlayamadığında bu durumda ihtiyatlılık ilkesi işletilerek çevrenin korunması ve insan sağlığının korunması öncelenerek hareket edilmesi gerekirdi. Buna karşın proje kapsamında ihtiyatlılık ilkesi işletilmemiştir. Burada ihtiyatlılık adına en az 4-5 soru ortaya çıkmaktadır: “Enerji üretimi kimi olumsuz olarak etkiliyor, üretilen enerjiden kim faydalanıyor, kim ne kadar faydalanıyor? Enerji üretimi hakkındaki kararlara kim katılıyor? Enerji üretimi hakkında kararlarda kim etkili oluyor?” Bunlara sağlam yanıtlar vermeden (ve tabi ki aklımızdan toplumsal metabolizmanın ihtiyacının enerjinin kendisi değil -zira hiç birimiz MegaWatt cinsinden yemek yememekteyiz- enerji ile sağlanan hizmetler olduğunu akıldan çıkarmadan) nükleerin ihtiyatlılık ilkesine uygun düşüğünü kim söyleyebilir?

Dava konusu işlemin hukuka aykırılığı açıktır. Hukuka aykırı işlemin uygulanması halinde geri dönülmesi, telafisi olanaksız zararların doğacağı kesindir. Açıklanan olumsuz sonuçları önlemenin tek yolu, bu dava dosyasında verilecek Yürütmeyi Durdurma Kararıdır.

HUKUKSAL NEDENLER :AİHS.nin 6. ve 8. maddeleri, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler Anayasa'nın 2, 6,11,17, 56. 137,138 maddeleri, İdari Yargılama Usulü Kanunu, Çevre Kanunu, ÇED Yönetmeliği ve diğer ilgili mevzuat

DELİLLER :Davalı konusu işlemin dayanağı olan Nihai ÇED Raporu, ilan tutanakları, işletmeci firmanın keşif ve bilirkişi incelemesi ve her türlü delil.

SONUC VE İSTEM :Yukarıda açıklanan ve re'sen göz önünde bulundurulacak nedenlerle; SİNOP İli Merkez İlçesi, Abalı Köyü, İnceburun mevkiindeki EUAS International ICC Merkezi Jersey Adaları Türkiye Merkez Şubesi tarafından yapılması planlanan Sinop Nükleer Güç Santrali projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen 'Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu' Kararının öncelikle **YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASI**, yargılamanın **DURUŞMALI** yapılması ve yargılama sonunda **İPTALİ**, yargılama gideri ve avukatlık ücretinin karşı yana yüklenmesi yönünde karar verilmesini arz ve talep ederiz.**02/10/2020**

Av.Mehmet HORUŞ

Av.Koray CENGİZ

Av.Nuray ÖZDOĞAN

Av.Arif Ali CANGI

Av.Irmak BAKIR

Av.M.Eşber YAĞMURDERELİ

Av.Ziynet ÖZÇELİK

Av.Pınar AKDEMİR

Av.Aykut Cem YALÇINKAYA

EKLER :

- 1-Davacı yurttaşların vekâletnameleri
- 2-Davacı kurumların vekâletnameleri
- 3-Davacı derneklerin vekâletnameleri
- 4-KESK Tüzüğü ve davacı derneklerin tüzükleri
- 5-TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası'nın kamu yararı raporu